

NME Overbetuwe

Jaarverslag

2018

Dit rapport is eigendom van Stichting NME Overbetuwe. Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van NME Overbetuwe.

Contactpersoon: J.K.A. Westenbroek, secretaris e-mail: info@nmeoverbetuwe.nl

Verdere informatie op: www.nmeoverbetuwe.nl

Overbetuwe, mei 2019

INHOUD

Voorwoord/ Samenvatting	3
1 Organisatie en beleid	4
1.1 Het team van NME Overbetuwe	4
1.2 Ontwikkeling en training	5
1.3 Huisvesting en faciliteiten	6
1.4 Samenwerking	6
2 Communicatie	8
3 NME-aanbod	10
3.1 Educatieve arrangementen	10
3.2 Zes thema's	10
3.3 Nieuwe arrangementen	11
3.4 Ervaringen van scholen	12
3.5 Resultaten scholenevaluatie	28
4 Conclusies	29
5 Wie, wat, waar	30

VOORWOORD/ SAMENVATTING

Voor u ligt het inhoudelijk jaarverslag 2018 van de Stichting NME Overbetuwe. Stichting NME Overbetuwe begeleidt scholen in het samenstellen van een passend natuur- en milieu- educatief programma en bemiddelt tussen de vragende en aanbiedende partij. Daarmee draagt zij bij aan de ontwikkeling van kennis en beleving van de natuur, leefomgeving en duurzaamheid en levert zij een bijdrage aan duurzaam handelen in de samenleving.

Stichting NME Overbetuwe is een vrijwilligersorganisatie. Met enthousiaste en kundige vrijwilligers bouwen wij aan onze organisatie en aan NME in de gemeente Overbetuwe. Er zijn ca 2700 vrijwilligersuren ingezet. Dat is wederom een prestatie, waarvoor wij de vrijwilligers zeer dankbaar zijn. Annette Bisseling, onze freelance NME-coördinator heeft de organisatie ondersteund. Zij heeft samen met de vrijwilligers de continuïteit van de werkzaamheden kunnen garanderen, uitgebreid met nieuwe excursies, aanbieders en nauwe contacten onderhouden met de Gemeente Overbetuwe inzake onderwerpen die passen bij onze thema's.

Met de huidige bezetting is niet mogelijk geweest om de gewenste aanvulling in het arrangementenoverzicht met de thema's Duurzame Voeding en Natuur, Wetenschap & Techniek zelfstandig in korte tijd voor elkaar te krijgen. We moeten daarbij leunen op het landelijk aanbod, dat op deze thema's nog maar mondjesmaat voorhanden is. Het betekent meerjarige aandacht en de ambities niet te groot te maken.

Wat het bereik van de scholen betreft, zien we dat we met alle scholen een goede band hebben opgebouwd. In 2018 is het aantal excursies toegenomen ten opzichte van 2017. We hebben in totaal 71% van de leerlingen weten te bereiken. Dat is een mooi resultaat. Deelname is wisselend en ligt veelal in schoolomstandigheden. Uiteraard hebben wij ingezet op continue aandacht op de school en goede borging van thema's en excursies. Een planmatige aanpak in de scholen ondersteunen we van harte.

Aansluiten bij projecten die door Gemeente Overbetuwe geïnitieerd of ondersteund worden willen we graag blijven doen. Het blijkt een mooie weg om aandacht voor NME te genereren en veel kinderen en hun ouders daardoor te bereiken met thema's op ondermeer het gebied van duurzaamheid.

Veel leesplezier.

Namens bestuur en werkgroep van NME Overbetuwe

Ron van Hoeven, voorzitter

1 ORGANISATIE EN BELEID

1.1 Het team van NME Overbetuwe

Bestuur en werkgroep

In 2018 bestaat Stichting NME Overbetuwe (werkgroep en bestuur samen) uit 11 vrijwilligers en een coördinator. De betrokken vrijwilligers vervullen functies in de werkgroep en het bestuur en zijn daarin verantwoordelijk voor een aantal taken binnen de organisatie. De vrijwilligers van de werkgroep onderhouden het contact met de scholen, begeleiden scholen inhoudelijk op het gebied van NME, zijn mede verantwoordelijk voor het uitzetten en onderhoud van het leskistenaanbod en verzorgen de deskundigheidsbevordering van de natuurgidsen die excursies verzorgen voor schoolklassen in de gemeente Overbetuwe.

In 2018 zijn twee bestuursleden toegevoegd aan de werkgroep om de samenwerking tussen bestuur en werkgroep te versterken.

Vaste kracht

Stichting NME Overbetuwe kan niet functioneren zonder een vaste kracht voor minimaal één dag in de week (op freelancebasis).

De vaste kracht zorgt voor samenwerking tussen bestuur – vrijwilligers – scholen en externe aanbieders. Daarnaast is de NME-coördinator belangrijk in het onderhouden van contacten met de gemeente Overbetuwe, het Gelders NME-netwerk, de organisatie van Park Lingezegen, Staatsbosbeheer, IVN Consulentenschap Gelderland (Instituut voor Natuur Educatie en Duurzaamheid), IVN Consulentenschap Nederland, GDO (Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling) en met het NIBI (Nederlands Instituut voor Biologie).

Werken met vrijwilligers

De vrijwilligers van het bestuur en de werkgroep besteden in 2018 ca 950 uur aan het draaiende houden van Stichting NME Overbetuwe en worden daarbij ondersteund door de NME-coördinator. Daarnaast is de Stichting NME Overbetuwe afhankelijk voor de uitvoering van arrangementen voor het basisonderwijs door natuur-/schoolgidsen van CNME Hemmen en van Stichting Boerderij Lingezegen (locatie Landerij De Park) in Elst en externe aanbieders, vaak ook vrijwilligers. Hier werden ca. 1750 vrijwilligersuren geleverd, 100 uur meer dan vorig jaar.

Bijdrage Vrijwilligers	Geschatte uren
Uren Bestuur en Werkgroep	950
Uren Natuur- en Schoolgidsen	1750
Totaal	2700

De beschikbaarheid van de veelal vitale senioren geeft in het buitenseizoen wel de nodige planningsproblemen. Zij zijn dan ook juist zelf op pad. Dat vraagt veel van de coördinator en blijft een kwetsbaar punt.

Het werken met vrijwilligers kent een eigen dynamiek. Anders dan in een professionele organisatie komt het erop aan de kwaliteiten en mogelijkheden qua inzet van vrijwilligers op elkaar af te stemmen. Het vrijwillig werken aan het behalen van afgesproken resultaten zorgt voor de noodzaak om hier extra aandacht te geven. Het moge duidelijk zijn dat dit met vallen en opstaan gaat. Het vraagt het nodige van werkgroep- en bestuursleden. Het bestuur is de vrijwilligers erkentelijk voor hun grote inzet voor de lokale samenleving. In het beleid van Stichting NME Overbetuwe is er dan ook ruimte voor het ontwikkelen, binden en samenwerken van de vrijwilligers. Stichting NME Overbetuwe is en blijft zeer afhankelijk van haar vrijwilligers.

1.2 Ontwikkeling en training

Stichting NME Overbetuwe heeft in 2018 voor bijscholing/scholing voor de werkgroepleden en de natuur-/ schoolgidsen gezorgd. Externe aanbieders is ook de mogelijkheid geboden om hieraan deel te nemen.

20 maart 2018: Een wandeling, gegeven door Piet Broekhof in de Bemmelsewaard. Hier deden 15 natuur-/schoolgidsen aan mee.

22 juni 2018: Excursie bij het Geofort in Herwijnen. Om informatie op te doen voor natuur-technieklessen. Hier hebben 25 natuur-/schoolgidsen, werkgroep- en bestuursleden aan deelgenomen.

16 november 2018: Landelijke Natuur, Wetenschap en Techniekconferentie *Hoe een koe een haas vangt- alles over gedrag in één dag!* van het NIBI (Biologie-plus) bij congrescentrum *De Werelt* in Lunteren. Deelgenomen werd door vier werkgroepleden en vier natuur-(school)gidsen aan de volgende workshops:

- Pestgedrag op de apenrots en het schoolplein	- Gezond en duurzaam eten doe je zo
- Met elkaar in plaats van tegen elkaar	- Ontwikkel empathie door ontwerpend leren
- Gedrag van planten en dieren in de schooltuin	- Natuurbeleving voor hoogbegaafden
- Gezond eetgedrag – thuis en op school	- Leren van de natuur in De Wilde Stad
- Escape the Classroom	- Onderwaterwereld onder de loep
- Hoe houdt een vogel een ei warm?	- Techniek leren van de natuur
- Van buiten spelen naar buiten leren	- Het maaklab voor de onderbouw
	- Mindset, de basis van talentontwikkeling

1.3 Huisvesting en faciliteiten

Huisvesting

Stichting NME Overbetuwe heeft geen eigen centrum. Zij maakt gebruik van de educatieve mogelijkheden en opslag-, vergader- en ontmoetingsfaciliteiten van Stichting Boerderij Lingezen (locatie Landerij De Park in Elst) en CNME Hemmen heeft een ruimte voor opslag-, vergader- en ontmoetingsfaciliteiten bij de Oude school in Hemmen.

1.4 Samenwerking

Als NM-makelaar is Stichting NME Overbetuwe direct afhankelijk van samenwerkingspartners in de regio. Zo onderhoudt Stichting NME Overbetuwe samenwerking met:

Binnen de gemeente:

- Gemeente Overbetuwe
- Parkorganisatie Park Lingezen
- Staatsbosbeheer
- Vitens
- Stichting Overbetuwe Groen Natuurlijk
- Landgoed Overbetuwe in Heteren
- De natuurroos, Leo Starink
- Landgoed De Mellaard in Valburg
- Dierenspecialzaak 't Molentje in Elst
- Stichting EVS Ecovrede
- Marant Eduservice
- Uilenwerkgroep STONE

Aangesloten bij Boerderij Educatie Rivierenland:

- Biologisch melkveebedrijf *Opneij* in Hemmen
- Biologische tuinderij *De Stroom* in Hemmen.

Buiten de gemeente Overbetuwe:

- NME Betuwe
- Natuurcentrum Arnhem
- Stichting Lingewaard Natuurlijk
- De Bastei, Nijmegen
- Het Gelders NME-netwerk
- IVN Consulentenschap
- Waterschap Rivierenland
- Rijkswaterstaat
- SME-advies
- Historische Tuinderij Lent *Warmoes*
- Fruitbedrijf en Landwinkel *De Woerd* Ressen (via Boerderij Educatie)
- NIBI (Nederlands Instituut voor Biologie) Biologie Plus
- Techniek Talent
- Windpower Nijmegen
- GDO (Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling)
- Agrarische natuurvereniging Lingestreek
- Kenniscentrum Wageningen (Universiteit Wageningen)

Edukidslab

2 COMMUNICATIE

Communicatie is voor Stichting NME Overbetuwe een belangrijk middel om zichtbaar binnen de gemeente te zijn, zowel voor de scholen als voor andere maatschappelijke partijen en (potentiële) aanbieders van NME. Dit gebeurt via de regionale pers, website, links op de website van eerder genoemde organisaties, nieuwsbrieven en via direct mailcontact met de NME-coördinator.

Website

Stichting NME Overbetuwe verzorgt een informatieve website (www.nmeoverbetuwe.nl) zodat alle scholen op een herkenbare plek terecht kunnen voor een actueel overzicht van het NME-aanbod (leskisten, materiaalzendingen, excursies en projecten).

Scholen kunnen via de website in het bestelsysteem direct reserveren. Ze vinden op de website een wisselend thematisch aanbod aan seizoensgebonden buitenactiviteiten en excursies, projecten, materiaalzendingen en gastlessen.

De NME-schoolcoördinatoren bezoeken de website regelmatig en vinden de website duidelijk en goed met voldoende informatie.

Aan de website is in 2018 een privacystatement toegevoegd conform de eisen die AVG daaraan stelt.

Nieuwsbrief

Naast de website brengt Stichting NME Overbetuwe een nieuwsbrief uit die digitaal kan worden gedownload op de website en digitaal wordt verzonden aan alle scholen en excursie aanbieders. In het voorjaar hebben alle scholen en aanbieders een nieuwsbrief ontvangen met actuele informatie ten aanzien van nieuw aanbod, projecten en de bestelling van materiaalzendingen. Daarnaast komen NME-ervaringen van het afgelopen seizoen en de externe aanbieders aan bod. Daarnaast heeft de NME-schoolcoördinator regelmatig een e-mail ontvangen die attendeerde op ondermeer gratis lesmateriaal en bijeenkomsten.

De NME-schoolcoördinator zorgt er binnen de school voor dat de nieuwsbrief bij haar/zijn collega's terechtkomt en geeft gericht informatie die een bepaalde groep belangrijk is.

Middag NME-schoolcoördinatoren

Op 1 oktober 2018 heeft Stichting NME Overbetuwe weer de jaarlijkse middag georganiseerd voor NME-schoolcoördinatoren en werkgroepleden van NME Overbetuwe. Wij waren te gast bij Marant EduService, Nieuwe Aamsestraat 84a in Elst.

Marant heeft een groot aanbod aan lesmaterialen. Dit was een mooie gelegenheid om de leerkrachten kennis te laten maken met de leermiddelen die ze daar kunnen lenen voor alle vakken van het basisonderwijs. Voor NME Overbetuwe is het vooral belangrijk hoe we kunnen samenwerken rond het thema natuur en techniek. Na afloop van de middag mochten de schoolcoördinatoren een eigen leskist samenstellen en deze 6 weken gratis lenen om kennis te maken met de materialen. Dit is mede mogelijk gemaakt door de subsidie van KWTG (Kenniscentrum Wetenschap en Techniek Gelderland). De volgende scholen hebben hieraan deelgenomen:

OBS De Esdoorn (IPC), Stap voor Stap, De Ark (IPC), De Zonnepoort (IPC), De Klimboom (IPC) en de Clara Fabricius.

Het International Primary Curriculum (IPC) is een eigentijds curriculum voor het basisonderwijs (groep 1 t/m 8) waarin leren centraal staat. We zijn ervan overtuigd dat kinderen op hun best leren door boeiende, actieve en zinvolle lessen. Het IPC helpt de school en de leerkracht hierbij. Onze kinderen komen continue in aanraking met enorme hoeveelheden informatie in verschillende vormen. Daarbij krijgen ze te maken met allerlei verschillen tussen mensen en tussen (sub)culturen. Dit vraagt om ander onderwijs. Onderwijs waarbij er naast kennis ook aandacht is voor vaardigheden en inzicht. IPC biedt een combinatie tussen relevante kennis, vaardigheden en inzicht, waardoor kinderen beter leren omgaan met de complexiteit van de 21e eeuw.
(Bron: <https://ipc-nederland.nl/>)

3 NME-AANBOD

Stichting NME Overbetuwe zet haar expertise in voor de ontwikkeling van nieuwe educatieve producten die een passende aanvulling vormen op het totale educatief aanbod van Stichting Boerderij Lingezen, CNME Hemmen en andere lokale aanbieders. De nieuwe producten worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met de lokale aanbieders, die deze producten in beheer nemen en aanbieden aan de scholen.

Stichting NME Overbetuwe stuurt daarmee wel in het aanbod dat beschikbaar komt voor de scholen en neemt het voortouw in het organiseren van nieuwe arrangementen.

3.1 Educatieve arrangementen

Het educatieve aanbod wordt vormgegeven in zogenaamde arrangementen die een voorbereiding kennen in de klas, een praktijkles of excursie op locatie en een afsluiting in de klas. Deze arrangementen moeten een duidelijke meerwaarde hebben voor het onderwijs. Met andere woorden: er moet vraag naar zijn bij de leerkrachten en het arrangement komt niet bovenop de reguliere lesstof maar is lesstofvervangend.

Inhoudelijk zoekt Stichting NME Overbetuwe steeds naar een goede balans tussen kennis, beleving en handelingsperspectief. Wij streven ernaar om deze drie componenten altijd in de educatieve arrangementen terug te laten komen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen op een speelse manier in aanraking komen met de NME-thema's en kunnen leren in levensechte situaties.

3.2 Zes thema's

Stichting NME Overbetuwe volgt de zes thema's die aansluiten bij het landelijke NME-programma 'Duurzaam Door' en bij het gemeentelijk NME-beleid:

- 1 Groen en biodiversiteit (vanaf 2011)
- 2 Water (vanaf 2012)
- 3 Voedsel en gezondheid (vanaf 2013)
- 4 Energie/ klimaat (vanaf 2013 /2014)
- 5 Grondstoffen en afval (vanaf 2014)
- 6 Natuur, Wetenschap en Techniek (vanaf 2016)

Ook in 2018 zijn wij met de ontwikkeling van aanbod voor de thema's Duurzame Voeding en Natuur, Wetenschap en Techniek doende geweest. We moeten ons realiseren dat hier meerjarige aandacht noodzakelijk is. Ook in landelijk verband is nog niet veel ontwikkeld en wordt gekeken naar mogelijkheden om stapsgewijs met een landelijk aanbod te komen waar wij als NME-centrum gebruik van kunnen maken.

3.3 Nieuwe arrangementen

Aanschaf en ontwikkeling nieuwe leermiddelen

Stichting NME Overbetuwe werkt sinds 2011 nauw samen met NME Betuwe in het onderhouden en ter beschikking stellen van leskisten. Een leskist bestaat uit lesbrieven en praktische materialen voor het uitvoeren van proefjes of activiteiten buiten of in de klas. In de komende jaren werken wij samen met NME Betuwe/GDO /IVN en het Gelders PO NME-netwerk aan een lijn leskisten die van goede kwaliteit is, overzichtelijk voor de docent en een goede aansluiting vindt bij de landelijke NME-thema's en excursies die wij aanbieden.

Dit vraagt van de NME-coördinator en vrijwilligers de nodige tijd. We hebben ervaren dat een goede leskist met een overzichtelijke en korte handleiding aanslaat, bij de leerlingen en bij de leerkracht. Bij het aanschaffen van nieuw ondersteuningsmateriaal is het tevens van belang dat een leerkracht weinig voorbereidingstijd nodig heeft en direct met de kinderen in kleine groepjes samen met hulpouders aan de slag kan gaan.

Nieuwe Gastles op school:

Voor het thema *Voeding en gezondheid* is een nieuwe leskist samengesteld waarin opgenomen *Torso*, een orgaantwisterspel over het menselijk lichaam en een kinder-yogapad.

Tevens kan de school gebruikmaken van een gastles door een yogadocent van *Maisha*, Centrum voor Yoga en Mindfulness. www.maisha.nl

Het doel is bewust worden van je eigen lichaam. Kinderen steviger leren staan en de geest tot rust brengen met balanshoudingen en ontspanning waardoor er meer ruimte is voor cognitief leren.

Externe aanbieders

Er zijn in 2018 geen excursies gedaan via Boerderij Educatie Rivierenland bij de agrarische bedrijven.

Agrarische bedrijven die excursies aanbieden:

- Biologische melkveehouderij Boerderij *Opneij*, Hemmen
- Biologische *Tuinderij de Stroom*, Hemmen
- Fruitbedrijf en Landwinkel *De Woerd*, Ressen

Materiaalzendingen in de klas

Stichting NME Overbetuwe werkt in Gelders verband mee aan de ontwikkeling van seizoensgebonden materiaalzendingen. Dit betreft levende materialen waarmee eenmalig een les kan worden uitgevoerd.

Het is mogelijk dat één pakket door meer klassen van een school is gebruikt, omdat de handleiding digitaal wordt aangeleverd met materialen.

3.4 Ervaringen van scholen

Thema Natuur en Biodiversiteit

Kabouterpad/ lammetjespad in Hemmen

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
10-10-2018	L. van Bueren	1-2 A	26	2018/2019
24-10-2018	School met de Bijbel	1-2	35	2018/2019
31-10-2018	St. Willibrordus	1 -2 B	54	2018/2019

Speuren naar herfstsporen in het Hemmense bos

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
10-10-2018	't Startblok	3	24	2018/2019
26-10-2018	St. Willibrordus	3	27	2018/2019
12-11-2018	Ds. Van Lingen	4	22	2018/2019

Natuursprong, spelen tot je groen ziet (locatie Hemmen)

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
20-06-2018	De Haafakkers	6	31	2017/2018
20-06-2018	Sunte Werfert	5	28	2017/2018

Op zoek naar schimmels en paddenstoelen in het Hemmense bos

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar

Lentepad in Hemmen

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
24-04-2018	De Meeuwenberg	1 – 2 A	35	24-04-2018
24-04-2018	De Meeuwenberg	1 C	35	24-04-2018

Kabouterpad in het Galamapark (locatie Elst)

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
23-10-2018	't Startblok	1-2 groen	30	2018/2019
		1-2 blauw	30	

Buitenles Dieren, moestuin, spelen
Landerij De Park (locatie Elst)

Datum	School	groep	aantal LL	schooljaar
09-03-2018	De Klimboom	5-6	26	2017/2018 "Avonturiers en ontdekkingsreizigers" Microscoop, kaart en kompastocht
18-04-2018	SamSam	1-2 B	20	2017/2018 Kinderboerderij, bijen, moestuin
25-04-2018	De Klimboom	1-2	40	2017/2018 Bloemen, planten, insecten (bloemen maken)
16-05-2018	De Okkernoot	1-2	34	2017/2018 Kinderboerderij, bloemen, bijen
18-05-2018	't Startblok	3	25	2017/2018 Kinderboerderij, bloemen, planten, bijen, waterdierjes
25-05-2018	School met de Bijbel	3-4 A	22	2017/2018 Insecten, bloemen, planten
04-06-2018	De Esdoorn	4 PL	33	2017/2018 Bloemen, planten, insecten
05-06-2018	De Esdoorn	3 MeMa	25	2017/2018 Bloemen, planten, insecten
06-06-2018	't Startblok	6	28	2017/2018 Speelbos, waterdierjes
13-06-2018	SamSam	8	30	2017/2018 Waterdierjes, struipad, speelbos
15-06-2018	De Zonnepoort	3-4 Sterrenstr. 3-4 Schatgravers 3-4 Leesbeesten	23 22 22	2017/2018 Kruiden, bloemen, insecten
03-07-2018	SamSam	3	23	2017/2018 Bloemen en bijen, bloemen maken
02-10-2018	De Klimboom	1-2 3-4 5-6 7-8	12 21 20 27	2018/2019 Natuur schooldag Natuur ganzenbordspel

Project
Kuikens in de Klas

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
Maart 2018	't Startblok	1 t/m 8	Hele school	2017/2018
Maart 2018	De Vallei	1 t/m 8	Hele school	2017/2018
Maart 2018	De Haafakkers	1 t/m 8	Hele school	2017/2018
Maart 2018	De Klimboom	1 t/m 8	Hele school	2017/2018

Externe aanbieders

Op bezoek bij de Imker en zijn bijen bij De Natuurroos (Santackergaard)

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
11-06-2018	De Kameleon	4	25	2017/2018
11-06-2018	De Esdoorn	4 PL	33	2017/2018
12-06-2018	De Esdoorn	3 MeMa	25	2017/2018
18-06-2018	De Esdoorn	3 M	25	2017/2018
20-06-2018	De Kameleon	3	25	2017/2018
22-06-2018	School met de Bijbel	7-8	20	2017/2018
26-06-2018	Sunte Werfert	3-4	28	2017/2018

Ontdek bos en poel in De Bremerton: alles groeit!

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
19-03-2018	Sunte Werfert	7	26	2017/2018
13-04-2018	De Wegwijzer	1 – 2 petteflet	29	2017/2018
12-06-2018	De Esdoorn	5 IJ	29	2017/2018
15-06-2018	De Wegwijzer	3 B	24	2017/2018
19-06-2018	De Esdoorn	4-5 El Ed	23	2017/2018
19-06-2018	De Esdoorn	6 R	27	2017/2018
22-06-2018	De Wegwijzer	1 – 2 kikkervr.	28	2017/2018

Pauwen en andere dieren op de kinderboerderij (Heteren):

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
10-04-2018	School met de Bijbel	1 – 2	30	2017/2018
17-04-2018	Jacobusschool	1-2	30	2017/2018

Kijken en luisteren naar vogels (landgoed Overbetuwe, Heteren):

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
30-01-2018	De Haafakkers	4	20	2017/2018

Voedselbos EcoVredeGaard in Park Lingezegen, Elst:

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
21-06-2018	De Klimboom	5-6	26	2017/2018

Huisdieren, Dierenspecialzaak 't Molentje Elst:

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
09-10-2018	't Startblok	1-2 blauw 1-2 groen	30 30	2018/2019

Het ganzenbordspel

Popcorn bakken

Leskisten thema Natuur en Biodiversiteit

Thema leskist	school	groep	aantal leerl.	schooljaar
Braakballen pluizen				
07-03-2018	't Startblok	6	28	2017/2018
28-11-2018	De Okkernoot	5	18	2018/2019
Fossielen				
07-11-2018	De Okkernoot	5	18	2018/2019
Eieren en nesten van vogels				
16-05-2018	De Wegwijzer	6	30	2017/2018
Kriebelbeestjes, Klein gespuis:				
16-05-2018	School met de Bijbel	4B-5	20	2017/2018
06-06-2018	School met de Bijbel	4B-5	20	2017/2018
Klein en dapper kriebelbeestje				
16-05-2018 t/m 29-06-2018	't Startblok	1-2	25	2017/2018
Kluts(kwijt)!				
07-03-2018	School met de Bijbel	4B-5	20	2017/2018
16-05-2018	De Meeuwenberg	5-6A	26	2017/2018

29-08-2018	De Meeuwenberg	5	28	2018/2019
Het jonge kind en bijen:				
16-05-2018	St. Willibrordus	1-2A	35	2017/2018
Bijengeheimen				
16-05-2018	St. Willibrordus	1-2A	14	2017/2018
Tante Doors Buitenboek: Op avontuur met je zintuigen				
07-11-2018	School met de Bijbel	3-4	24	2018/2019
Pronkenpauw, hoe staan je ogen nou?				
07-03-2018	St. Jacobusschool	1-2	30	2017/2018
Spinnen				
10-10-2018	School met de Bijbel	5-6	28	2018/2019
07-11-2018	't Startblok	6	30	2018/2019
Materiaalzending: Vogelrestaurant, vogels in de winter: zoeken, zien, zorgen				
10-01-2018	't Startblok	4	25	2017/2018
Dierenwelzijnslessen (voedselproducerende dieren)				
28-03-2018	St. Jacobusschool	1-2	30	2017/2018

Omdat het hier twee leerjaren betreft in één boekjaar is er rekening gehouden met het feit dat de leerlingen in 2018/2019 een groep hoger zitten. Dus groep 3 in 2017/2018 is groep 4 in 2018/2019.

Project BOOMFEESTDAG

14 maart 2018 en 30 november 2018

Locatie: Park Lingezegen De Santackergaard

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
14-3-2018	SamSam, Oosterhout	7	25	2017/2018

Locatie: Park Binnenstraat, Herveld

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
14-3-2018	Willibrordusschool	8	28	2017/2018
14-3-2018	Clara Fabriciussschool	7/8	28	2017/2018

Locatie: Driel, bij Oeverwaluwand

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
14-3-2018	De Meeuwenberg	7	25	2017/2018

Locatie: Valburg, Landgoed De Mellard

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
	St. Jacobusschool	7	18	2018/2019
20-11-2018	Houtschijven inbranden met eigen naam			
27-11-2018	Gastles door projectontwikkelaar Jeroen Bosch			
30-11-2018	Fruibomen planten			

Thema Water

Kriebeldiertjes en waterbeestjes (locatie Hemmen):

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
13-06-2018	SamSam	4	32	2017/2018

Dwaaltocht (door CNME 't Pakhuis Hemmen) :

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
21-06-2018	De Haafakkers	7	27	2017/2018

Natuur- en cultuurbeleving in Meinerswijk
(door SBL):

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
22-06-2018	De Klimboom	7-8	17	2017/2018
29-06-2018	De Wegwijzer	8	28	2017/2018

Waterwingebied Fikkersdries/Vitens
(door SBL):

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
01-06-2018	Sunte Werfert	7	26	2017/2018

Externe aanbieders

Diertjes in en om het water
(Landgoed Overbetuwe Heteren):

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
22-05-2018	De Haafakkers	4	20	2017/2018

Leskisten thema water

Thema leskist	school	groep	aantal leerlingen	schooljaar
Waterkringloop:				
07-03-2018	Clara Fabricius	8	15	2017/2018
D'r op en d'r onder:				
Onderzoek het water met Watch-Water				
16-05-2018	School met de Bijbel	6-7	25	2017/2018
Over de pot en de put: Waar ga je heen drol? riool				
07-03-2018	Clara Fabricius	1-2B	29	2017/2018
19-09-2018	School met de Bijbel	1-2	35	2018/2019
Drijven en zinken:				
07-03-2018	Clara Fabricius	3	25	2017/2018

Waterkoffer:				
07-03-2018	Clara Fabricius	7	20	2017/2018
Spelenderwijs ontdekkingen doen aan het water:				
07-03-2018	Clara Fabricius	1-2A	29	2017/2018
16-05-2018	School met de Bijbel	1-2	30	2017/2018
Veldwerkmateriaal voor water/slootjesexcursie				
06-06-2018	't Startblok	3	25	2017/2018
Uitleenmaterialen: Aquariumbak en boekenset				
28-02-2018	Clara Fabricius	1 t/m 8	186	2017/2018

Thema Voedsel en gezondheid

Buitenles op Landerij de Park, Elst:
(Deze excursies staan ook bij Biodiversiteit)

Datum	School	groep	aantal LL	schooljaar
18-04-2018	SamSam	1-2 B	20	2017/2018 Kinderboerderij, bijen, moestuin
25-04-2018	De Klimboom	1-2	40	2017/2018 Bloemen, planten, insecten (bloemen maken)
16-05-2018	De Okkernoot	1-2	34	2017/2018 Kinderboerderij, bloemen, bijen
18-05-2018	't Startblok	3	25	2017/2018 Kinderboerderij, bloemen, planten, bijen, waterdiertjes
25-05-2018	School met de Bijbel	3-4 A	22	2017/2018 Insecten, bloemen, planten
04-06-2018	De Esdoorn	4 PL	33	2017/2018 Bloemen, planten, insecten
05-06-2018	De Esdoorn	3 MeMa	25	2017/2018 Bloemen, planten, insecten
15-06-2018	De Zonnepoort	3-4 Sterrenstr. 3-4 Schatgravers	23 22	2017/2018

		3-4 Leesbeesten	22	Kruiden, bloemen, insecten
03-07-2018	SamSam	3	23	2017/2018 Bloemen en bijen, bloemen maken

Bij externe aanbieders

Tuinderij Excursie in Lent

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
19-06-2018	't Startblok	4	25	2017/2018

Leskisten thema Voedsel en gezondheid

Thema leskist	school	groep	aantal leerlingen	schooljaar
Smaaklessen:				
16-05-2018	St. Willibrordus	8	30	2017/2018
De bakker en het brood:				
07-11-2018 tm 14-12-2018	't Startblok	1-2 blauw	30	2018/2019
Torso en orgaan-twister: Het menselijk lichaam				
07-11-2018 tm 20-12-2018	De Klimboom	5-6	20	2018/2019
Materiaalzending: groentezaden pakket			Niet bekend in welke groepen het is gebruikt.	
17-01-2018	De Vallei			2017/2018
17-01-2018	School met de Bijbel			2017/2018
17-01-2018	Stap voor Stap			2017/2018
17-01-2018	De Esdoorn			2017/2018
17-01-2018	Clara Fabricius			2017/2018
17-01-2018	Lammerts van Bueren			2017/2018

Thema Afval en grondstoffen

Leskist thema Afval en Grondstoffen

Thema leskist	school	groep	aantal leerlingen	schooljaar
De Waarde van Afval:				
16-05-2018	De Wegwijzer	1-2 kikkervriendjes	28	16-05-2018

Project
Hou 't schoon Overbetuwe (Telekids)

De afvalrace op Landerij De Park
zaterdag 23 juni 2018

De afvalrace op Landerij De Park

Op zaterdag 23 juni hebben 70 kinderen van 18 basisscholen uit de gemeente Overbetuwe meegedaan met het tv-programma van Telekids: "Hou 't schoon Overbetuwe", de Afvalrace.

De opnames voor dit tv-programma waren op Landerij de Park en in het centrum van Elst. De kinderen deden mee aan een quiz waarin vragen werden gesteld over het scheiden van afval. In het centrum werd aan het publiek gevraagd om mee te helpen het zwerfval op te ruimen en te scheiden.

Het team van drie kinderen die winnaar werden kregen van de wethouder van Duurzaamheid Dimitri Horsthuis-Tangelder een mooie prijs! Voor de zomervakantie is dit voor Natuur- en Milieu Educatie Overbetuwe een leuke actie om kinderen nog meer bewust te maken van wat afval op straat doet en gevolgen heeft voor de dieren en de natuur.

In het najaar 2018 zal het programma worden uitgezonden op RTL8 /Telekids. Dit wordt nog bekend gemaakt. Kijk dan zelf maar wie de winnaars zijn!

De Betuwe 4-4-2018

-Meeuwenberg
-St. Willibrordusschool
-De Ark
-De Kameleon
-De Vlinderboom
-De Esdoorn
-De Elstar
-Lichtenbeek
-De Zonnepoort
-Startblok Elst

-Koningin Julianaschool
-De Haafakkers
-De Wegwijzer
-Ds. Van Lingenschool
-Sunte Werfert
-Stap voor Stap
-De Piramide
-Clara Fabriciuschool

Kinderen komen uit:

Zetten, Elst (grootste aantal), Hemmen, Herveld, Heteren, Driel en Valburg.

Thema Energie/Klimaat/Techniek

Leskisten thema Energie/Klimaat/Techniek

Thema leskist	school	groep	aantal leerlingen	schooljaar
Sterren en Planeten:				
07-03-2018	School met de Bijbel	6-7	25	2017/2018
Groene energie:				
28-03-2018	School met de Bijbel	7-8	20	2017/2018
Techniek:				
19-09-2018	School met de Bijbel	7-8	24	2018/2019
Spiegels:				
07-11-2018	School met de Bijbel	1-2	35	2018/2019
Sop, de grote bellenblaasontdekkers:				
07-03-2018	School met de Bijbel	3-4A	22	2017/2018
06-06-2018	't Startblok	4	25	2017/2018
Magneten van Professor Pooltjes:				
10-01-2018	School met de Bijbel	4B-5	20	2017/2018
07-03-2018	't Startblok	4	25	2017/2018
Magneten:				
10-01-2018	St. Willibrordus	4	23	2017/2018
05-09-2018	De Elstar	3-4	128	2018/2019
19-09-2018	De Ark	6,7,8	98	2018/2019
Magnetenkermis:				
10-01-2018	School met de Bijbel	1-2	30	2017/2018
19-09-2018	De Elstar	3-4	128	2018/2019
Ontdekdozen basisset:				
07-03-2018 t/m 20-04-2018	't Startblok	5	28	2017/2018
Ontdek Zelf: Geluid				
10-01-2018	School met de Bijbel	6-7	25	2017/2018
Ontdek Zelf: Warmte				
10-01-2018	School met de Bijbel	6-7	25	2017/2018
Stenen, steentjes,...				
28-03-2018	L. van Bueren	1-2A	17	2017/2018
19-09-2018	School met de Bijbel	1-2	35	2018/2019
Uitleenmaterialen en boekensets: 32 lessen voor de toekomst: Een duurzame wereld....	De Wegwijzer	1-2 kikker-vriendjes	28	16-05-2018

Project
EDUKIDSLAB (Natuur- en Techniekles)
Voor groep 5/6 van 26 t/m 28 september 2018 op Landerij De Park, Elst

Datum	School	groep	aantal leerlingen	schooljaar
26-09-2018	Stap voor Stap, Elst	5	25	2018/2019
27-09-2018	De Esdoorn, Elst	5/6	22	2018/2019
27-09-2018	De Esdoorn, Elst	5	26	2018/2019
28-09-2018	De Wegwijzer, Elst	5A + 5B	38	2018/2019

OVERZICHT 2018

groepen bereikt met NME-thema

School	Totaal LL	1	2	3	4	5	6	7	8	Gr 8 Van school	Bereikt In 2018 aantal LL
't Startblok	230	30 B,V	30 B,V	24 B	28 B,W	28 B,V,T,A	30 B,T,A	30 B,A	30 A,W		230 Kuikens
Lammerts van Bueren	171	17 B	18 B,T	13 T							48
De Wegwijzer	322		48 B,E,T,A	42 B,E,T,A	47 B	38 T	46 A	30 B,A	24 A	28 W	303
De Haafakkers	188	25 B	25 B	20 B	24 B	21 B,W,A	22 A	28 B,A	23 W,A	20 A	208 kuikens
St. Willibrordus	268	27 B	27 B	27 B			25 A	25 A	25 A	28 B,V	184
De Okkernoot	94		17 B,V	17 B,V		18 B					52
De Klimboom	80	6 B	6 B,V	10 B,V	11 B	10 B,V	10 B,V,T	13 B,T	14 B,W	7 W	87 kuikens
Sunte Werfert	178				14 B	14 B	28 B,A		26 B,W,A	25 A	107
Kon. Julianaschool	194						25 A	26 A	23 A	30 A	104
De Esdoorn	296				50 B,V	45 B,V	40 B,T,A	27 B,A	30 A	29 A	221
SamSam	319		40 B,V	40 B,V	23 B,V	32 W			25 B	30 B,W	190
De Ark	185						33 T,A	33 T,A	32 T,A	28 A	126
School met de Bijbel	111	17 B,T	18 B,T	13 B,T	11 B,T,V	14 B,T,V	14 B,T	12 T,W	12 T,W,E	10 T,E	121
De Kameleon	205				25 B	25 B	24 A	26 A	25 A	25 A	150
De Meeuwenberg	180	20 B	25 B	25 B		28 B	32 B	22 B	25 B		177
St. Jacobusschool	102		15 B	15 B					18 B		48
De Zonnepoort	264					33 B,V	34 B,V				67
Clara Fabricius	186		15 W	15 W	25 W				20 B,W,A	14 B,W,A	89
Stap voor Stap	255					25 T	32 A	40 A	28 A	32 A	157
De Elstar	450			64 T	64 T		57 A	59 A	59 A	58 A	361
Ds. Van Lingen	191				22 B		25 A	24 A	26 A	25 A	122
Democr. school De Vallei	100	12	12	13	12	12	13	13	13		100 kuikens
TOTAAL aantal kinderen bereikt	4569	154	296	338	356	343	490	408	478	389	3252 71% unieke ll

B= BIODIVERSITEIT | W= WATER | V= VOEDING | A= AFVAL | E= ENERGIE | T= TECHNIEK | K=KLIMAAT

3.5 Resultaten scholenevaluatie

Men is tevreden met de ondersteuning en reageert positief op de gerichte advisering en het persoonlijke contact met de coördinator en werkgroepleden van NME Overbetuwe.

Inmiddels zijn er zes scholen in de gemeente Overbetuwe die met IPC werken (International Primary Curriculum). Deze scholen werken met thema's. Samen met de school kan de NME-coördinator bekijken welk NME-aanbod er past bij de voor dat jaar gekozen thema's door de school. Het betekent, dat ook NME Overbetuwe zich moet richten op de ondersteuning van projectmatig-thematisch onderwijs.

4 CONCLUSIES

Beleidsmatig heeft Stichting NME Overbetuwe de doelstellingen met haar vrijwilligersorganisatie opnieuw bereikt. De scholen worden met een beperkt budget goed ondersteund. Alle scholen doen in enige mate mee. De intensiteit van deelname blijft fluctueren en heeft veelal te maken met de mogelijkheden en prioriteiten per school.

Er is een prettige samenwerking met de werkorganisatie van de Gemeente Overbetuwe. Stichting NME Overbetuwe probeert een juiste aansluiting te vinden bij gemeentelijke beleidsissues (denk aan de Boomfeestdag, ecologie, wind- en zonne-energie en (zwerf-)afval) en zorgt hier voor samenhang en een groter bereik in de gemeente onder andere met het klimaatbureau.

De praktijk leert dat we ons moeten concentreren op de basisuitvoering en verbeteren in kleine stappen. Extra initiatieven kunnen alleen ondersteund worden als het lukt er een betaald project van te maken.

Werken met vrijwilligers blijft een kwetsbaar gegeven. Het is telkens opnieuw een grote uitdaging tijdens het buitenseizoen voldoende vrijwillige gidsen beschikbaar te hebben. De groep bestaat uit vitale senioren die dan juist zelf op pad zijn. Dit doet een groot beroep op de coördinator.

We rekenen zowel voor de faciliteiten als voor de uitvoering van het programma op een blijvende steun van de gemeente Overbetuwe.

5 WIE, WAT, WAAR

Contactgegevens

Adres secretariaat: De Park 12, 6661 NW Elst

E-mail: info@nmeoverbetuwe.nl

Website: www.nmeoverbetuwe.nl

Bestuur

Ron van Hoeven (voorzitter) - namens Stg. Boerderij Lingezen
 Jan Westenbroek (secretaris) - namens Stg. Boerderij Lingezen
 Ries Euser (penningmeester) - namens CNME Hemmen
 Arie van Noordwijk (algemeen lid) – namens CNME Hemmen
 Maarten Jurgens– namens Directiebestuur Overbetuwe (Primair Onderwijs)

Werkgroep

Annette Bisseling
 (coördinator)
 Netty van Cappellen (SBL)
 Emma Haspels (SBL)
 Jan Sival (CNME Hemmen)
 Ton Janssen
 (tot 18/5 2018) (CNME Hemmen)
 Ester Bijker(SBL)
 Jos Boeren
 (vanaf 18/5 2018) (SBL)
 Arie van Noordwijk (bestuur)
 Ries Euser (bestuur)

Overige vrijwilligers

Administrateur: Henk Rüger

Onderhoud leskisten/lesmateriaal : Brigit Willemsen, Ellis Verheul, Hendrien Hendriks
 De natuur(school)gidsen van CNME Hemmen en Stichting Boerderij Lingezen/Landerij De Park.

CNME Hemmen: Atie Huygen, Fred v.d. Berg, Henk Hendriksen, Jos Nijkamp, Kees Meijer, Luuk Mombers, Piet Broekhof, Kathy Luchies-Hendriksen, Gerda Heddes, Kors van der Torren, Mariska Tomassen, Johan Vooren, Hans Cornelissen, Sabine Jansen, Anna van Hal, Louis v.d. Ploeg, Vera Brounts, Koen van Setten.

Stichting Boerderij Lingezen: Janny de Vries, Monique Timmermans, Roel Wintering, Rita Vastbinder, Marian Hoenselaar, Hannie Kuster, Ben Cornelissen, Gerjan Gerritsen, Willy Hipkes, Tiny Fransen.

Coördinator NME Overbetuwe

Annette Bisseling vanaf 1 oktober 2013

Deelnemende scholen: schooljaar 2017/2018 en 2018/2019

Naam School	NME contactpersoon	Plaats
ACBS Dr. Lammerts van Bueren	Irene de Werd	Zetten
Basisschool Sam Sam	Jerry van Brakel	Oosterhout
CBS Clara Fabricius	Mariëtte Hubers	Herveld
CBS De Ark	Astrid van Pommeren	Elst
CBS De Meeuwenberg	Alice van Steenbergen	Driel
CBS De Wegwijzer	Marian Peters	Elst
CBS Koningin Juliana	Helen van Mourik	Heteren
Democratische school De Vallei	Chantal Roncken	Elst
Ds. Van Lingen school	Bendiks Westerink (Dir.)	Zetten
OBS De Esdoorn	Paul Baayens	Elst
OBS De Klimboom	Chantal van Ralen	Heteren
OBS De Okkernoot	Margriet Akkerman	Zetten
OBS De Zonnepoort	Monique van Gemert	Elst
OBS Stap voor Stap	Tanja van Veenendaal	Elst
RKBS 't Startblok	Elize van Tongeren	Elst
RKBS De Elstar	Marco Onstenk (Dir.)	Elst
RKBS De Haafakkers	Daniëlle Creuwels	Heteren
De Kameleon	Kitty van Kerckhoven	Driel
RKBS St. Willibrordus	Annelies Pot en Jesse Hendriks	Herveld
RKBS Sinte Werfert	Alice Zweers	Elst
School met de Bijbel	Annet Hakkert	Randwijk
St. Jacobusschool	Carola Leenders	Valburg